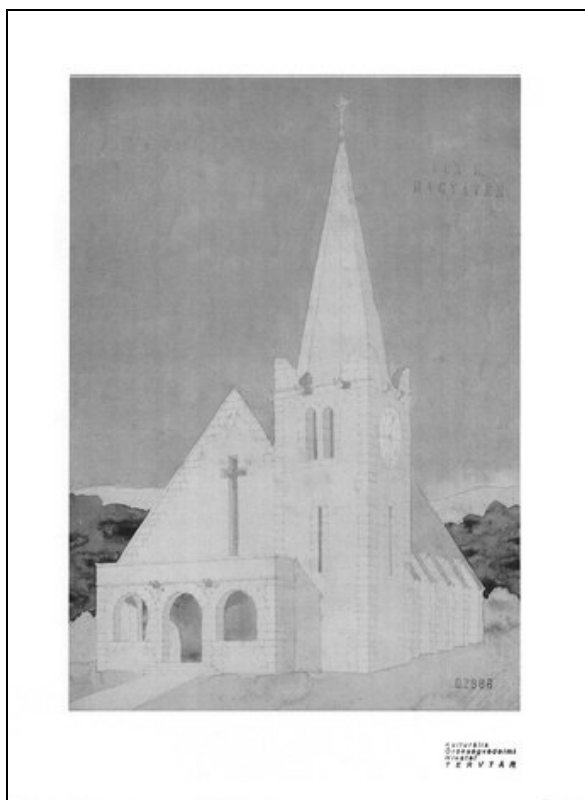

Dr. Máté Bálint

UTCÁNK TEMPLOMA

Hol volt, hol nem volt, valamikor a XX. sz. harmincas éveiben egy ötlet, mely megvalósításra is került Rudabányán! Az eddigi két felekezet – római katolikus és református – mellé a Lutheránusok is kaptak templomot! A tervezést az evangélikus vallás kelet-magyarországi püspöke egyeztetve a Rimamurány-Salgótarján Vasmű Rt. vezetésével, illetve az 1920-tól Rudabányán bányagazgatóként regnáló és igen nagy tiszteletnek és megbecsülésnek örvendő Kállai Gézával a kor legnevesebb építésze: Lux Kálmán professzorral bízták. A professzor eddigre már több felújítást – kassai Miklós börtön, Kecskeméti Nagytemplom, Vajdahunyad vára – és új tervezéseket pl.: a Gellért-hegyi Sziklatemplom is végzett. Volt tehát imidzse, ahogyan ezt ma használnánk, mint kifejezést! A tervek 1832-re készültek el, s az első képen ez látható!

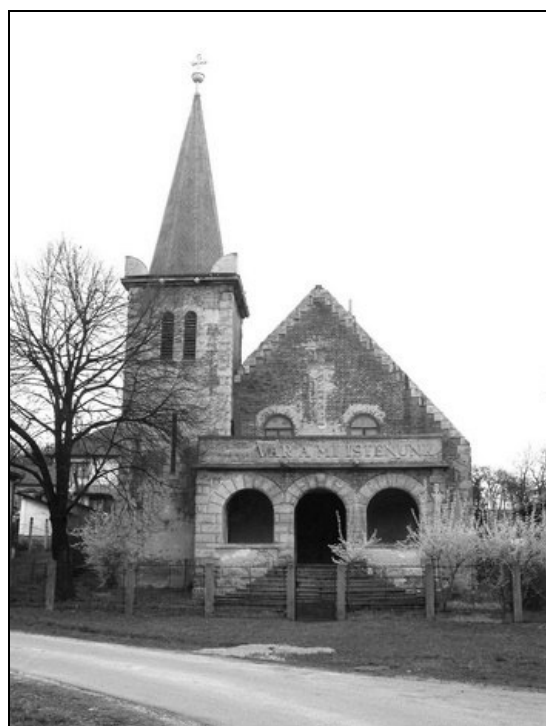
Evangélikus templom kulturális örökségvédelmi hivatali tervtára (I. kép)

A cél persze az is volt egyházügyi tekintetben, hogy nem csak az áttelepült többnyire német ajkú felvidéki bányászati vezetőknek, bányá-

szoknak elkészüljön Isten Háza, hanem a reformált vallás ellensúlyozása is, hiszen a múlt század első évtizedeire Rudabánya római katolikus lakossága háttérbe szorult Luther híveivel szemben!

A tervet megvalósítás követte. E sorok írójának Édesanyja még emlékezett éltében a templomépítésére és sokszor említette azt a „rettentően mély” alapot, melyet a toronyhoz ástak. Akár egy középkori várnak...

Nos úgy is néz ki, jelenleg rettenetesen elhanyagolt és az egyik közeli esperes által orgonájától megfosztott állapotában is! (2 kép)

**A rudabányai evangélikus templom homlokzata napjainkban (2. kép)
(Fendrik Zsuzsa felvétele, 2007.)**

A mű elkészült, s annak ellenére, hogy egy túlművelt „szakértő” nem vette a fáradságot, hogy Magyarország evangélikus templomai című könyvébe belerakja, szépsége korábban – kisebb mérete ellenére – még a Fasori templommal is felvette a versenyt (lehet a lokálpatrióta túlzása ez utóbbi mondat!!)

A háborút megelőzően, de még Róth és Csermanek elvtársak uralma alatt is tartottak benne istentiszteleteket egészen addig, ameddig a volt esperes olyan viszonyt alakított ki a megcsappant hívekkel, hogy a havi egy alkalom is soknak bizonyult...

E sorok írója ismerte a ma már nyugállományú evangélikus püspököt, aki 1964-65-ben a templomnak az e célra kialakított két helyiségből álló részében lakott. Aztán püspök lett a nyolcvanas évek végén, s megkerestem az urat egy létrehozandó alapítvány ügyében. Leírtam: a templom előtt járok el naponta, s zavar a jelenlegi állaga! Készítettem egy tervezetet a megmentéshez és telefonon értekeztem, osztrák evangélikus papokkal. Ja! A válasz nem elutasító volt, mert nem volt válasz!

Manapság a templom tetején fűzfa nőtt(!) hívek már nem járnak oda, csak a „közeli” Indonéziából a volt múzeumigazgató meghívására jöttek el két alkalommal nők és énekelték el sajátos

népzenéjüket! A gondnoki feladatokat egy német gyökerekkel rendelkező férfi látja el, de szegény szinte semmilyen eszközzel nem rendelkezik, s így néma pusztulás vár erre a régebben csodálatos szörny-vízköpőkkel (mint a sigmaringeni vár) és külsőleg is várra hasonlító, de a valóságban az enyészetnek átadott templommal kapcsolatban.

Szervezni szerettem volna koncerteket, írtam az új püspöknek... Ja! Válasz ismételten: semmi!

Rudabányán nem csak a semmitmondóvá le-redukálódott Múzeumot és a református templomot kellene emlegetni, mint turisztikai látványosságot, hanem e szerény Isten házát is, még ha hívei e vallásnak már alig lelhetőek fel a településen!

----- * * * -----

Dr. Végh Tibor levele Dr. Gyárfás Ágneshez

Kedves Ágnes!

Március 15-e közeledtével nyelvvédelmi szabadságharcos gondolataim támadtak. Engedje meg, hogy ezeket megosszam Magával.

Kézcsókkal: Dr. Végh Tibor

Nyelv és számítástechnika

Hallom, hogy Nyelvstratégiai Intézet létesül, méghozzá bizonyos hatósági jogkörrel felruházva. Kíváncsi vagyok, hogy ez az intézet becsületbeli kötelességének fogja-e tartani, hogy legelső teendői között ellensúlyozza az e-mail és www cím-meghatározási lehetőségnek azt a korlátját, hogy csak ékezet nélküli (kis)betűket fogad el, és ezáltal bizonyos nyelvekben használatos speciális (pl. ékezetes, áthúzásos, stb.) betűk nem jelenhetnek meg bennük. Így ezeket a korlátozott betűkészlet kiválasztott tagjával helyettesítik.

De miért kell nekünk a magyar nyelvünk miatt az á helyett a-val, az é helyett e-vel, az ó meg

az ö, ő helyett o-val (stb.) megelégednünk. Fájó, bosszantó olvasni azokat a félreérthető, pontatlan címeket, amelyekbe a magyar szavakat ilyen fel-tétlen megalkuvással belekényszerítik.

Annakidején, amikor még magyar volt a Magyar (Királyi) Posta, a XIX-XX. század fordulója táján, és elkezdődött az u.n. Hughes-gépeken a távirdákban a szalagos szövegtovábbítás (: a telex elődje), amit aztán a kézbesítendő a távirati úrlapra ragasztottak, józan megfontolásból és kellő nyelvi öntudattal legalább az ö, ő-t oe-vel és az ü, ű-t ue-vel helyettesítették (pl. uedvoezlettel), merthogy annak a technikának a korlátai közt sem lehetett ékezetes betűket találni. Miért ne lehetne most rendeleti hatállyal elérni, hogy az ezután megnyitandó e-mail és www címekben már

az	á-t	aa-val,
az	é-t	ee-vel,
az	í-t	ii-vel,
az	ó-t	oo-val,
az	ő-t	oe-vel,
az	ő-t	oee-vel,
az	ú-t	uu-val,
az	ü-t	ue-vel,
az	ű-t	uee-vel

OLVASÓINK ÍRJÁK

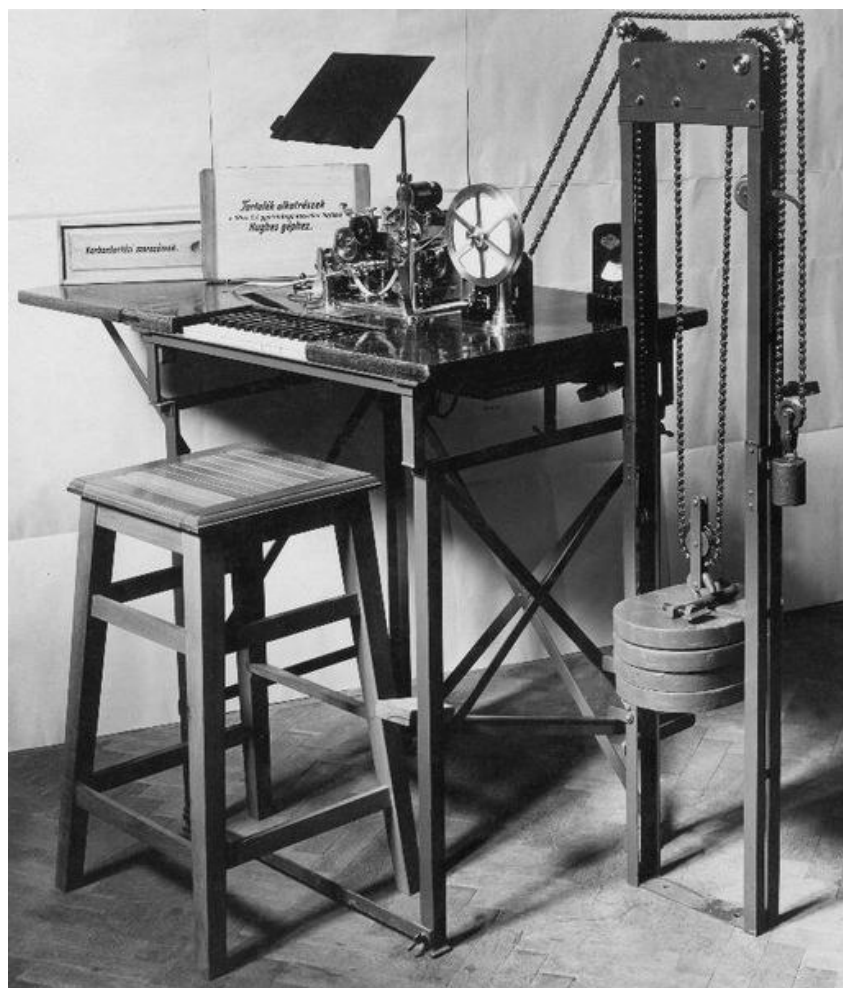
legyen kötelező helyettesíteni, és így a szavak értelmét megtartani (... ha már *információ*technikáról és nem hülyítésről van szó).

Az angol szigetországot annakidején leigázó rómaiak nyelvét eltorzítva átvevő benmszülött lakosság rossz példájára mi ne hagyjuk lezülleszteni, kiherélni, érthetlenné süllyeszteni nyelvünket csak azért, mert új technika jelenik meg. Nemcsak a gazdasági leigázás, hanem a szellemi pusztulás ellen is harcoljunk, ha már egyszer nem a latin vagy az eszperantó, hanem sajnálatos módon az egyik legprimitívebb nyelv, az angol lett a világnyelv. (A kultúrtörténetben ismeretes a „lefelé hasonulás” törvényszerűsége. Valószínűleg ezért lett épp az angoltól, és nem valamelyik más, fejlettebb, gazdagabb nyelvből világnyelv, és ezért

lett a beatlesből világzene, a farmernadrágból meg baseballsapkából világdivat).

A számítástechnika nem cél, hanem eszköz. De tudni kell élni vele, használni. Ne szolgálai módon használjuk, ne hagyjuk, hogy uralkodjék rajtunk, hogy elnyomja nyelvünket. Kénytelenül tudomásul veendő korlátai között is meg kell és meg lehet találni azokat a megoldásokat, amelyek nyelvi szabadságunkat megőrzik. Szomorú, hogy eddig a legkézenfekvőbb megoldások irányában sem tettek semmit – az egyébként oly találékony – magyarok. 100 évvel ezelőtt még természetes volt, hogy tűrhetetlen lenne az a nyelvtorzítás, amit az akkor új technika okozott volna. Ma már az a természetes, hogy gondolkodás nélkül behódolunk a torzításnak.

* * *

Hordozható Hughes-távírógép összecusukható lábazzal (Internet)